

Utjecaji na modni dizajn 70-ih godina 20. stoljeća

Sopta, Iva

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:766872>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO - TEHNOLOŠKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

UTJECAJI NA MODNI DIZAJN SEDAMDESETIH GODINA 20. STOLJEĆA

IVA SOPTA

Zagreb, svibanj 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO - TEHNOLOŠKI FAKULTET

Tekstilni i modni dizajn

ZAVRŠNI RAD

UTJECAJI NA MODNI DIZAJN SEDAMDESETIH GODINA 20. STOLJEĆA

Mentor: Doc.dr.sc. Katarina Nina Simončić IVA SOPTA (9810/TMD)

Zagreb, svibanj 2018.

- Modni dizajn
- 38 stranica, 11 slika
- Članovi Povjerenstva: - dr.sc.Alica Grilec
 - Doc.dr.sc. Renata Hrženjak
 - Doc.dr.sc. Katarina Nina Simončič
 - Izv.prof.dr.sc. Anica Hursa

Datum predaje završnog rada: 05.06.2018.

Datum obrane završnog rada:

SAŽETAK

Sedamdesete godine su godine u kojima je sloboda izbora došla do izražaja, a ona se iskazivala modnim stilovima. Stilovi koji su bili najzastupljeniji su zasigurno *punk* i *hippie* stil. *Punk* stil je krvavim mrljama na majicama, zakovicama i iglama koje su se koristile kao nakit promovirao buntovništvo, a *hippie* stil je šarenim bojama odjevnih predmeta promovirao mir i sreću. Ovaj završni rad pobliže će objasniti pojedine stilove i utjecaj filmske i glazbene scene na pojedine stilove te osobe koje su pridonijele promjenama u modi tog perioda.

KLJUČNE RIJEČI: *moda, sedamdesete, 20. stoljeće, hippie, punk, film, glazba*

SUMMARY

The seventies were the years in which the freedom of choice came to light, and it manifested itself in fashion styles. The most sophisticated styles were certainly *punk* and *hippie* style. *Punk* style with bloody stains on shirts, rivets and needles that were used as jewelry, promoted rebellion, and *hippie* style, with colorful colors of clothing, promoted peace and happiness. This thesis will explain the particular styles and the influence of the film and music scene on individual styles and those who have contributed to changes in the fashion of that period.

KEY WORDS: *fashion, seventies, 20th century, hippie, punk, movie, music*

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. POJAM MODE	3
3. DRUŠTVENO I MODNO OZRAČJE SEDAMDESETIH	6
3.1. SUBKULTURE SEDANDESETIH GODINA 20. STOLJEĆA	11
4. UTJECAJ GLAZBENIH TRENDOVA NA MODU	16
4.1. DISCO CLUB GLAZBA	16
4.2. PROGRESIVNI ROCK.....	18
4.3. PUNK	19
4.4. FUNK I SOUL.....	20
5. UTJECAJ FILMSKE SCENE NA MODU	21
5.1.MODNE IKONE U FILMSKOJ INDUSTRIJI SEDAMDESETIH GODINA	23
6 .PRIRODNI IZGLED U MODI SEDAMDESETIH GODINA	27
7.ZAKLJUČAK.....	30
8. LITERATURA.....	31

1. UVOD

Za modu sedamdesetih godina može se sa sigurnošću reći da je popularna i u današnje vrijeme i da je obilježje današnjih subkultura. Tijekom pisanja ovog završnog rada korištene su metode usporedbe i analize, te je donesen pregled sedamdesetih godina u modi. U ovom završnom radu analizirana je poveznica između mode i filma, modnih ikona i subkultura, te mode i glazbe. Temeljem tog istraživanja može se doći do zaključka da su oni imali veliki utjecaj na razvijanje stilova kod osobe. Mnogi su se ugledali na svoje ikone, bile one glazbenici ili glumci, te su kopirajući njihov stil stvarali vlastiti. Ulomci u knjizi „*Fashion Theory: The Journal of Dress, Body & Culture*“¹ autora Gregson Nicky, Kate Brooks i Luise Crewe pod nazivom „*The Natural Look: American Style in the 1970's*“² gdje Linda Walters opisuje prirodni izgled kojem je većina težila u tom desetljeću, opisuje *hippie* subkulturu i pokret feministica, te u ulomku „*Anti Fashion: The 1970's*“³ gdje Valerie Steele opisuje produljenje suknje koja se javlja u sedamdesetim godinama dvadesetog stoljeća te opisuje *punk* pokret. Navedeni su i autori koji su proučavani kako bi se što bolje objasnio utjecaj mode sedamdesetih godina. Jean Baudrillard u svojoj knjizi „*Fatal Theories*“⁴ opisuje svog junaka *dandyja*⁵ Beua Brummella koji je predstavljen tako da sa svojim stavom i razmišljanjem stvori novog sebe te da se ne ograniči na ono što mu je predstavljeno već da ide između granica. Pierre Bourdieu u svojem djelu „*Distinkcija: društvena kritika prosudbe ukusa*“⁶ istražuje na temelju istraživanja životnih stilova francuske radničke klase i buržoazije i dolazi do zaključka da viša klasa predvodi i određuje modu. Ted Polhemus u knjizi „*Fashion and Antifashion*“⁷ inzistira da pojmovi autentičnosti i izgubljenosti opisuju osjećaj subkulturnog identiteta koji je simboliziran u uličnom stilu kada postane „ovogodišnja moda“, te objašnjava kako moda može postati „*Supermarket stilova*“

¹ Gregson N., Brooks K. i Crewe L.: *Fashion Theory: The Journal of Dress, Body & Culture*: Bloomsbury Academic, London, 2001

² (Gregson N., Brooks K. i Crewe L., 2001:489-510).

³ (Gregson N., Brooks K. i Crewe L., 2001:279-295).

⁴ Baudrillard J.: *Fatal Theories*: Routledge, London, 2008., 174-246 str.

⁵ Samopouzdan čovjek koji je nastojao oponašati aristokratski stil života unatoč dolasku iz srednje klase, osobito u kasnom 18. i ranom 19. stoljeću u Britaniji

⁶ Bourdieu P.: *Distinkcija: društvena kritika prosudbe ukusa*: Izdanja Antibarbarus, Zagreb, 2011.

⁷ Polhemus T.: *Fashion and Antifashion*: ,Britanija, 2011., 89. str.

Sl.1. Moda sedamdesetih godina,1970.

2. POJAM MODE

Odjeća i tekstil nose obilježja vremenskog perioda u kojem živimo i odražava stanje tog istog perioda. Dobro je poznato kako svaki čovjek ima svoj ukus i iz tog razloga za modu se može reći da je individualna. Povjesničari koji proučavaju pojam mode zasigurno moraju zahvatiti svaki oblik, boju ili značenje odjevnog predmeta. Još se u prošlosti javlja problem između razlikovanja odijevanja i mode.

Modi možemo pripisati pojam dinamičnosti, što bi značilo da je kratkog vijeka trajanja, da je promjenjiva, dok odijevanje nikad ne prestaje. Bez obzira na vremenski period, čovjek se mora odjenuti.

Odijevanje ima dugoročno trajanje. Pojedina osoba se može odjenuti tako da bude modno usklađena, što bi značilo i odijevanje koje ne mora nužno biti praktično, odijevanje u kojem je estetski izgled mnogo bitniji te se osoba može odjenuti tako da odijevanje ima svrhu. To bi značilo da se čovjek odijeva zbog toga što mu je hladno ili vruće te će odjenuti nešto što estetski neće možda dobro izgledati. No to dovodi do novog problema, a to je pitanje ukusa. To je pojam koji se često pojavljuje u modi.

Postoje razne teorije o modi. Kada govorimo o socijalnim teorijama mode, one se definiraju kao teorije koje proučavaju razlike i obilježja mode u društvenoj i kulturnoj praksi i obuhvaćaju različite načine uspostavljanja subjektiviteta. Kako su vremena postajala sve modernija, tako su se i klasne teorije mijenjale. Nastale su nove moderne teorije. One izvrsno pokazuju da su sve društvene razlike ili stavovi i mišljenja pojedine osobe „ušiveni u građansko odijelo“⁸.

Francuski sociolog Pierre Bourdieu tvrdi da je ukus utjelovljenje klasnog ustroja kulture. U svome djelu „*Distinkcija: društvena kritika prosudbe ukusa*“⁹ istražuje na temelju istraživanja životnih stilova francuske, radničke klase i visoke buržoazije, da viša klasa predvodi i određuje modu. To uključuje oblik i težinu tijela. On reafirmira Simmelovu „*trickle-down*“ teoriju o modi i naglašava da se u suvremenoj situaciji društvena nadmoć vladajuće klase čini neutralnom i prirodnom upravo zato što je posredovana ukusom. Modernističke teorije zasnovane su na Veblenovoj teoriji mode koja je pak zasnovana na ekonomsko - klasnim zakonitostima ranijeg kapitalizma.

⁸ Hall i Jefferson.: *Moda-povijest, sociologija i teorija mode*, Školska knjiga,Zagreb,2002., 17.str.

⁹ (Bourdieu P.,2011.)

Mnogi teoretičari poput Königa, Dorflesa, Sennetta i Wilsona tvrde da se pojavom moderniteta i moda počela razvijati tako što bi se odnosila na pojedinca. Tako se individualno tijelo razlikovalo od društvenog. Krajem 19. stoljeća taj odnos pojedinca i društva postaje osmišljen projekt. Takav projekt se najbolje može primijetiti u rasponu od Baudelaireova modernog heroja *dandija*¹⁰ pa sve do Benjaminova i Simmelova flaneura koji svjedoče o začecima modernističkog konstruiranja vlastitog identiteta. *Dandi* je bio junak modernog doba. Njegova ekstravagantna pojava pokazuje kako stav, stil i mišljenje mogu učiniti osobu vrijednom kao i sve osobe koje su bogatstvo i društveni položaj stekle rođenjem. On je stvoren sa zadatkom da se ne traži u dubinama duše ili zakucima svijesti već da stvori novog sebe. To bi značilo da ne smije biti ograničen na ono što mu je postavljeno već da izgradi sebe kao osobu kakvom smatra da može biti. Istraživajući Baudelairea, Benjamin dobiva inspiraciju da stvori novog junaka. „*Flaneur živi na margini velikoga grada i građanske klase, on botanizira na asfaltu i traži zaklon u masi, posebice onoj koja počinje pohoditi novootvorene robne kuće, jer i sam flaner dijeli sudbinu robe*“¹¹.

Procter i Polhemus analizu mode i antimode temelje na različitim konceptima vremena i prostora. Oni se zalažu za to da je antimoda ograničena na mali prostor, ali da je vremenski dugotrajna. Ona je vezana uz tradiciju i nepomičnost društvene organizacije, dok je moda opširnija i rasprostranjenija, ali kraćeg je trajanja. Flügelova istraživanja mode se fokusiraju na naglašenosti seksualne privlačnosti i smatra da odjeća privlači pozornost na spolne organe. Također ističe snažnu erotiziranost odjeće kroz povijest i smatra da je do kraja 18. stoljeća moda služila samo kako bi privukla suprotan spol. U vrijeme Francuske revolucije i kada su se donosile ideje o jednakosti, Flügel tvrdi da se muškarac odrekao estetike i da je odlučio biti isključivo koristan u mrkom, neukrašenom odijelu. S druge strane, žena je bila ta koja je predstavljala ljepotu i imala je slobodu ukrašavanja. „*Odričući se mode građanski se muškarac odbija pogledati u zrcalu, on ne pristaje postati slikom te za sebe zadržava isključivo užitak gledanja*“¹². Upravo je žena bila ta koja je bila predstavljena kao objekt gledanja, stoga se smatra da je njoj potrebna moda, jer je njezina uloga bila privlačenje suprotnog spola.

¹⁰ Samopouzdana čovjek koji je nastojao oponašati aristokratski stil života unatoč dolasku iz srednje klase, osobito u kasnom 18. i ranom 19. stoljeću u Britaniji

¹¹ Benjamin: *Moda-povijest, sociologija i teorija mode*, Školska knjiga, Zagreb, 2002., 21. str

¹² Silverman D: *Moda-povijest, sociologija i teorija mode*, Školska knjiga, Zagreb, 2002., 25. str

Ted Polhemus inzistira da pojmovi autentičnosti i izgubljenosti opisuju osjećaj subkulturnog identiteta koji je simboliziran u uličnom stilu kada postane „ovogodišnja moda“. On također tvrdi da čak i u modnoj industriji postoji zabrinutost onoga što se predstavlja kao „iskorištavanje ulične kreativnosti“¹³. Ovaj argument popularan je i valorizira subkulturne ulične stilove i ljude koji ih nose (marginalne skupine, radnici, mladi ljudi i manjine) istodobno napadajući komercijalnu modu te tvrdi da ima lažnu i parazitsku vezu s „autentičnom“ antimodom. Očito je modna industrija često kopirala ulični stil.

Svu povijest mode moguće je semiotički iščitati. Sve do 18. stoljeća odijelo je predstavljalo obavezan znak koji označava status „prirodno“ stanje stvari. To se promijenilo kada je došlo vrijeme modernizma. Odijelo kao takvo više ne predstavlja automatski nešto određeno. Ono će tek nakon semiotičkog rata označavati nešto specifično, od klase do političkog uvjerenja ili spolne pripadnosti.

Baudrillard modu definira u tri reda vrijednosti znaka pa će prvi red predstavljati oponašanje te karakterizirati klasično razdoblje. Drugi red predstavlja proizvodnju. U njemu se događaju pojave koje stvaraju iluziju realnosti. U trećem redu – simulaciji - pojave izmišljaju stvarnost, jer nisu više opterećene realnim. Semiotički se to može prikazati na sljedeći način: red oponašanja predstavlja izravne veze između označitelja i označenoga, red proizvodnje uključuje neizravne veze između označitelja i označenoga, a u redu simulacije postoje veze samo između označitelja, to jest veze između označitelja kod kojih su veze prekinute s označenima. „Te veze daju prednost slobodnoj igri znakova pred označavanjem“¹⁴.

¹³ (Gregson N, Brooks K. i Crewe L.,2001:285).

¹⁴ Tsešlon E.: *Moda-povijest, sociologija i teorija mode*, Školska knjiga,Zagreb,2002., 28.str.

3. DRUŠTVENO I MODNO OZRAČJE SEDAMDESETIH

Moda se kroz stoljeća mijenjala. Ono što nekada nije bilo prikladno ili nije bilo „ugodno“ za vidjeti u drugom periodu je imalo sasvim drugačije značenje.

U modi sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća je sve bilo moderno. Sloboda izbora je toliko bila široka da nikoga nije sputavala i otvarala je mogućnost da osoba svojim stilom iskaže svoju osobnost, svoj stav i razmišljanja. Ona se ne razlikuje puno od prethodnog stoljeća. Šezdesetih godina se više nisu odijevali prema društvenom položaju ili vremenu. Došlo je do kulturnih promjena pa se tako mijenjala i moda. Odjeća poprima nove linije, obrise, teksture i boje. Žene sve više pokazuju kožu, puštaju kosu te nose kratke suknje i odjevne predmete s geometrijskim oblicima i printovima. Siluetu pješčanog sata koja je bila popularna u prethodnim desetljećima zamjenjuje ravna androgena silueta za koju je zaslužna haljina ravnog kroja. Kupaći kostimi, kratke hlače i suknje su sve kraće, ali i dalje postoji neodobravanje starijih i konzervativnih ljudi. Čarape koje su bile najpopularnije su čarape s halterima kakve poznajemo i danas. Koža je postala stilizirana, upravo zato što je izazivala slike sadomazohizma, koji se smatrao posljednjim tabuom.

Ono što se još mijenja u sedamdesetim godinama dvadesetog stoljeća su krojevi. Haljine i suknje postaju duže te se pojavljuju razni krojevi. Haljine postaju lepršave, uske i ženstvene. Ponovo je u modi isticanje ženstvenosti sa šminkom koja uključuje i stavljanje umjetnih trepavica kako bi se što više istaknuo make up. Žene počinju nositi grudnjak te cipele s platformom i potpeticom. Za današnje vrijeme se može reći baš kao i u sedamdesetim da je sve moderno. Miješanje stilova različitih desetljeća je glavno obilježje mode kakvu poznajemo.

Valerie Steele tvrdi da se moda iz sedamdesetih može podijeliti na dva razdoblja. Od 1970. do 1974. godine moda je bila obilježena nastavkom mnogih tema iz kasnih šezdesetih, kao što je vidljivo po pretjeranom ukrašavanju¹⁵. Ukrašavale bi se cipele te bi se nosile „hot pants“¹⁶. U ovom desetljeću su prisutne retro fantazije (osobito stilovi iz tridesetih) i etnički utjecaji (osobito orijentalizam, ali i afričko - američki stilovi). U svojoj orijentaciji prema mladima, slobodi i drugim vrlinama

¹⁵(Gregson N., Brooks K. i Crewe L.,2001:279-295).

¹⁶ Jako kratke hlačice koje su nosile žene i u manjem broju muškarci.

protukulture kao što su jednakost i anti - kapitalizam, prva faza sedamdesetih bi mogla biti opisana kao kasna hipijevska difuzija. Od 1975. do 1979. godine moda je postala istodobno oštrija i konzervativnija. u svijetu visoke mode, namjerno dekadentnog stila, dominirali su u isto vrijeme ljudi iz srednje klase te je sve više bila prisutna ravnopravnost odjeće za uspjeh, koja je bila u pozornosti za agresivne stilove osamdesetih. Djelomično rezultatom porasta normalizacije odnosa između Kine i zapadne demokracije, orijentalizam je prihvatio i kinesku radnu odjeću i zlatne brokatnice. Radna odjeća imala je jedan podtekst entuzijazma za lijevu, antikolonijalnu politiku i novu zapadnjačku maštu o radničkom raju.

1970. godine započela je najzanimljivija pariška kolekcija s midi suknjom. Nakon skoro desetljeća, nova duljina suknje bila je glavna vijest širom svijeta. Bile su razne kontroverze oko modnog premještaja iz mini u midi. Brojni novinari su teoretizirali da se padovi uspinju u dobra prosperiteta (kao što su dvadesetih i šezdesetih godina). Iako površno uvjerljiva bila, ova teorija nije prihvaćena. Burza je pridonijela padu 1970. godine te 1973. i 1974. godine s naftom, ali takvi usponi i padovi nisu odgovarali skraćivanju ili produljivanju suknje. Neki od neprijateljstva prema midi suknji podrijetlom su bili gospodarski. Budući da se duljina suknje produljila te da su odjevni predmeti postajali duži, podudarala se s početkom od najdublje ekonomske recesije. Mnogi potrošači nisu bili u stanju ulagati u potpuno novu garderobu.

Mnogi feministi su kritizirali seksualnu eksplicitnu scenu, ali i oni su odbacili način na koji je modna industrija „manipulirala“ ženskim umovima promoviranjem novih dugih suknji. Koncept mijenjanja mode i neprijateljstvo feminista učinilo je duge suknje privlačnim modnim trendseterica. Ipak, trebalo je još godinu ili dvije prije nego što je većina žena počela nositi duge suknje. Ovo kašnjenje dovelo je mnoge promatrače da zaključe da je midi neprolazan, jer se žene nisu više htjele podređivati modnoj industriji.

Feministički pokret također je usvojio sartorialna ponašanja kao znak prosvjeda. Inspirirani crnim aktivistima i kontrakulturama, mladi feministi počeli su okrivljavati modu i industriju ljepote za ugnjetavanje žena. Tvrdili su da su američke žene imale borbu nad patrijarhalnom moći modnog biznisa. U njihovim očima moda je osmišljena kako bi ispunila mušku želju da žene izgledaju moderno i privlačno. U znak protesta, skupina radikalnih feministica spalile su proizvode za njegu i modernu odjeću. Također

je poznato da je feministički pokret bio povezan s paljenjem grudnjaka. Međutim mnoge pripadnice feminističkog pokreta zadržale su nošenje grudnjaka dok su odbacivale druge „ represivne“ ženske odjevne predmete te modne dodatke kao što su: visoke potpetice, pojasevi, šminka i složenije frizure. Mlade feministice počele su kratko rezati kosu ili su ju ostavili dugom i prirodnom. Njihova odjeća sastojala se od plavih traperica, majica, odjeće koja je predstavljala etničke žrtve te cipela bez potpetice. Udobnost i poštovanje vlastitog tijela bio je dio njihovog vjerovanja. Posljednja stranica oporbe koja je kritizirala prirodan izgled bila je američko indijanski pokret pod nazivom AIM (eng. American Indian Movement)¹⁷. AIM je osnovan u Minneapolisu 1968. godine kada su Indijanci bili frustrirani diskriminacijskom federalnom politikom, što je dovelo do nezaposlenosti i lošeg stanovanja. Vlada je počela ukidati AIM što je rezultiralo sukobom na indijanskom rezervatu Pine Ridge 1973. godine.

Pokret koji se borio za prava građana je također bio važan za modu ovog desetljeća. Bio je inspiriran mnogim Afroamerikancima koji su pokušavali izraziti sebe i svoje korijene. Muškarci su nosili male, zaobljene šešire koje su mnogi Afrikanci nosili, također žene i muškarci su bili obučeni u lepršave ogrtače koji su bili ukrašeni uzorcima i bojama Afrike.

Kada govorimo o umjetničkom pokretu sedamdesetih godina, možemo reći da je pop art bio zamijenjen minimalizmom. Zbog toga je i modni minimalizam procvjetao¹⁸.

Američki dizajner koji je bio posebno utjecajan bio je Halston. On je stvorio mekanu, relativno nekonstruiranu, međusobno razdvojenu odjeću. Posebno se usredotočio na haljine i tunike za dan i večer. Volio je koristiti novo i skupo umjetno vlakno *Ultrasuede*¹⁹, a također je bio poznat po svojim haljinama. To su bile američke haljine koje su bile nalik majicama uskog struka, pulloverima i kardiganima načinjenim od kašmira. Dizajnirao je i jakne i hlače. Velik utjecaj je imao u sportskim krojevima koje su žene nosile diljem svijeta 1972. godine. Stvorio je skoro svaku popularnu haljinu viđenu na plesnim podijima. Njegove kreacije su bile savršene za ples zbog lepršavog kroja bez dodataka kao što su gumbi ili patentni zatvarači. Halston je

¹⁷ (Gregson N., Brooks K. i Crewe L.,2001:499).

¹⁸ (Gregson N, Brooks K. i Crewe L.,2001:293).

¹⁹ Višenamjenska tkanina koja se koristi u modnoj industriji, uređenju interijera i industrijskim primjenama. Karakteristike kojima se odlikuje su: otporna na mrlje, ima pletenu površinu te je otporna lomljenju i drugim oštećenjima

dizajnirao i za brojne popularne ličnosti, ali isto tako bio je poznat kao prvi dizajner koji je kreirao odjeću koja je bila dostupna svim društvenim slojevima²⁰.

Dizajneri koji su obilježili modnu scenu sedamdesetih godina bili su zasigurno Vivienne Westwood, Malcom McLaren, Diane von Fürstenberg, Stephen Burrows te Scott Barrie.

Vivienne Westwood je britanska modna dizajnerica koja je imala velik utjecaj na modu Amerike i Velike Britanije. Ona je oduševljeno prihvatila stil punka, a njena uloga naglašava naivnost bilo kojeg krutog razdvajanja anti - mode i mode. Godine 1971. moda je bila podijeljena između neo - hipijevskih masovnih tržišta i početaka neokonzervatizma te je Westwood skupa sa tadašnjim dečkom Malcomom McLarenom odlučila otvoriti trgovački centar koji bi oživljavao modu pedesetih godina. Sredinom sedamdesetih godina trgovinu je promijenila u trgovinu koja je prodavala punk/fetiš odjeću. Zvala se „Sex“. U tom dućanu je prodavala svoje kreacije mješovitoj klijenteli, a kreacije su se sastojale od jednog dijela pravih seksualnih fetiša i jednog dijela odjeće za ljude koji bi htjeli izgledati „loše“. Oni su nosili odjeću od gume i kože, „okrutne“ cipele i druge ekstremne komade odjeće²¹.

Diane von Fürstenberg će uvijek biti poznata kao dizajnerica koja je napravila pletenu haljinu koja se vezala u struku, a kimono joj je poslužio kao inspiracija. Haljina je bila nalik ogrtaču, a 1972. godine je bila puno puta kopirana od strane mnogih dizajnera. Ona je bila simbol ženske moći. Zalagala se za ugodnost i ležernost u ženskoj odjeći²².

Stephen Burrows i Scott Barrie su bili mladi dizajneri koji su promovirali crnu modu i s njom su postigli velik uspjeh. Burrows je jedva diplomirao na fakultetu Modne industrije i tehnologije kada je otvorio prvi vlastiti butik²³. Poznat je bio po svojim haljinama koje su bile uz tijelo, često s motivima lišća koji su bili na samim porubima i gotovo uvijek u sjajnim bojama. On je jedan od pet američkih dizajnera čije su kreacije bile izložene u Versaillesu 1973. godine. Njegova glavna inspiracija su bili afroamerički popularni plesovi. Tijekom sedamdesetih godina vidio je uspjeh afričke odjeće, koja je podsjećala na otvoreniju politiziranu verziju šireg interesa etničkog stila.

²⁰ (Gregson N, Brooks K. i Crewe L.,2001:293).

²¹ (Gregson N., Brooks K. i Crewe L.,2001:289).

²² Barnett E.: *70's Fashion Icons*: <http://www.glamourmagazine.co.uk/gallery/70s-fashion-style-icons>

²³ (Gregson N., Brooks K. i Crewe L.,2001:287).

Yves Saint Laurent je francuski dizajner koji je sa svojom ruskom kolekcijom koja je bila inspiracija na baletnu kompaniju „*Ballets Russes*“ koju je osnovao Sergej Djagilev 1907. godine, 1967. godine pokrenuo *fantazmogoriju*²⁴ orijentalnih utjecaja.

Izgradio je velik utjecaj na modu sredinom sedamdesetih godina kreiranjem spektakularno luksuznih kostima, kao što su zlatni obrubljeni kaputi i duge suknje napravljene od sjajnih svilenih materijala. Neki su se žalili da je zbirka bila „nostalgična“ i preblizu pojmu kostima da bi bila zaista nosiva. U zimi 1977. godine Saint Laurent kreira kinesku zbirku, s još više kazališnog luksuza²⁵.

Sedamdesete godine dvadesetog stoljeća su bile vrijeme modnog istraživanja i eksperimentiranja. Mnogi stilovi koji su bili popularni tada, kao svepristrani traper, ili majice kratkih rukava, su popularni i danas. Ostali odjevni predmeti poput spaljenih hlača ili cipelama s platformom, su zasigurno preporodile desetljeće.

²⁴ Nestvarna tvorevina mašte; priviđenje u vrućici ili psihopatskom stanju; vještina izazivanja mističnih (čarobnih, sablasnih) slika i likova s pomoću optičkih obmana; opsjena, sljeparija.

²⁵ (Gregson N., Brooks K. i Crewe L.,2001:285).

3.1. SUBKULTURE SEDANDESETIH GODINA 20. STOLJEĆA

Prije samog objašnjenja subkulture, važno je objasniti pojam kulture. Ona predstavlja način života neke grupe ili klase. Edward B. Tylor tvrdi da je kultura ili civilizacija shvaćena u širokom etnografskom smislu, složena cjelina koja obuhvaća znanje, vjerovanja, umjetnost, moral, pravo, običaje i sve ostale sposobnosti i navike koje je čovjek stekao kao član društva²⁶.

Subkulture se definiraju kao skup normi, sustava vrijednosti i obrazaca ponašanja. One razlikuju jednu grupu ljudi od kulture šire zajednice kojoj pripadaju. Nastaju u drugoj polovici 1960. godina kada nastaju i mnogi društveni pokreti. Kada govorimo o subkulturama, to su često grupe mladih ljudi koji se po izgledu, stavovima ili pojavnosti razlikuju od ostatka društva. Glazba je možda imala najveći utjecaj u nastanku subkulturnih grupa. Neke od najpoznatijih subkultura su: *hippie* skupine, *rockeri*, *punk skupine*, *rastafarijanci*, *hiphoperi*, i mnogi drugi. Danas su one i dalje prisutne u društvu, te se za nju često upotrebljava naziv alternativne skupine. Za takve skupine vrlo često se vežu pojmovi vandalizma, kultova, ekscenog ponašanja i odijevanja, glasnog okupljanja i konzumiranja droge.

Clubbing je pojam koji se veže uz posjećivanje i društveno skupljanje na nekome mjestu, u ovom slučaju klubovima (diskotekama) te uključuje socijalizaciju, upoznavanje, slušanje glazbe, ples itd. Sedamdesetih godina clubbing je bio disco - žanr koji se smatra začetkom tog pojma. *Disco* glazba je žanr koji je nastao krajem 1960. godina, a korijene vuče iz newyorških gay klubova i tek u sedamdesetim godinama prelazi u mainstream glazbu i postaje popularna. Skupina ljudi koja je slušala tu vrstu glazbe nosila je cipele s platformom, trapez hlače, svjetlucavi materijal se koristio za izradu odjeće te afro frizure. Neizostavni rekvizit u to vrijeme je bila disco - kugla koja i danas podsjeća na navedeno razdoblje.

Najpoznatiji klub tog doba bio je „*Studio 54*“. Za njega se može reći da je svojevremeno najpoznatiji klub na svijetu. Svoju slavu dosegao je krajem sedamdesetih. Ono što će ga okarakterizirati, osim samog interijera, bile su celebrity liste gostiju koje bi odlučivale tko smije ući, a tko ne. Kao što je i danas pravilo u klubovima, odluka se

²⁶ Tylor, Edward B.: *Primitive Culture: High Points in Anthropology*, Engleska, 1973, 63-78. str.

donosila na temelju odjevne kombinacije te fizičkog izgleda osobe. Neke od poznatih osoba koje su zalazile u taj klub su: Andy Warhol, Grace Jones, David Bowie, Divine i Klaus Naomi.

Sl.2. Liza Minnelli, Andy Warhol, Bianca Jagger i Halston, Studio 54, 1978.

Tisuće godina ljudi međusobno komuniciraju jezikom odjeće. Dobro je poznato da se pomoću odjevnih predmeta moglo zaključiti par osnovnih informacija kao što su dob, spol, ukus. Također na temelju odjevnih predmeta dobivamo prvi dojam o osobi. Odabrati odjeću znači definirati i opisati sebe.

Moda ne uključuje samo odjevne predmete već i frizure, modne dodatke, šminku i tjelesne ukrase. Jezik odjeće uključuje moderne i arhaiske riječi, domaće riječi i riječi stranog podrijetla. Odlaskom u dućan, osoba definira sebe koristeći izbor riječi kao što su udobnost, trajnost, pribavljivost i cijena. Već je poznato da je odjeća podijeljena na muški i ženski rod, pa tako muškarac neće nikada obući haljinu koliko god bilo vruće. Što se tiče arhaiskih riječi, bitno je odabrati one riječi koje su dolično stare.

Tako će odjeća deset godina prije svoga vremena biti nedolična, pet godina prije svoga vremena će ebiti besramna, godinu prije svoga vremena će biti smjela, pedeset godina poslije svoga vremena će biti neobična i tako dalje. Komunikacija odjećom je najlakša komunikacija. Pomoću nje, kako je već spomenuto možemo odrediti nečiji ukus, dob, spol i stav. No uvijek se postavlja pitanje nosi li osoba neki odjevni predmet zbog koristi ili iz jednostavnijeg razloga, a to je da mu se jednostavno sviđa takav odjevni predmet.

Razdoblje sedamdesetih godina je bilo razdoblje oslobođenja žena, a sve veći broj žena ušle su u višu razinu radne snage. Naime one su sve više imale želju za nošenjem hlača koje su tada bile tradicionalni simbol muške moći. Godine 1971. u Francuskoj, broj prodanih hlača za žene skočio je s jedanaest milijuna na četrnaest milijuna, dok je broj prodanih haljina pao s petnaest milijuna na osam milijuna.

Hippie pokret počeo je sredinom šezdesetih godina. Činile su ga mladenačke srednje klase bijelaca koje su apsorbirale ideje prijašnjih kontrakultura o odbacivanju glavne mode. Prema Stuartu Hallu (1968.)²⁷ hippie pokret je bio uglavnom američki fenomen kojeg je predstavila britanska subkultura koja je došla iz radničke klase te koja nije imala iste kulturne podloge kao i američka mladež. Pripadnici ove subkulture su prosvjedovali protiv „ustanove“ demonstrirajući protiv Vijetnamskog rata i prava crnaca, američkih Indijanaca i sveučilišnih studenata. Odbacili su konzumerizam kojim su oni bili uzdignuti i s kojim su prakticirali samopoštovanje siromaštva. Oni su bili protiv svega što je bilo plastično, što bi značilo protiv većine tehnoloških dostignuća u poslijeratnom razdoblju, uključujući i sintetička vlakna. Odbijanje umjetnog i plastičnog materijala, što je impliciralo oslanjanje na industrijski kompleks, rezultiralo je povratkom prirodnom načinu života. To je započelo s ljudskim tijelom koje je bilo izloženo u svim svojim oblicima i veličinama. Golotinja je postajala sve rasprostranjenija, a golo tijelo je bilo prirodno.

Pripadnici *hippie* skupine slušali su narodnu glazbu, rock and roll, eksperimentirali su sa halucinogenim lijekovima te su se zalagali za slobodu u ljubavi te su prakticirali alternativne religije. Kao što je već spomenuto, odbacivali su glavnu modu, stvarajući vlastiti izgled koji je prihvatio samopoštovanje siromaštva. Žene nisu nosile konfuzijsku odjeću kao što su pojasevi ili visoke pete. Jedan kritičar subkulture opisao je „kostim“ *hippie* subkulture 1967. godine. Kostim je uključivao hlače sa širokim hlačama za oba spola, danas poznate kao trapez hlače, vojne odore i znakove, dugu kosu, široka remenja s teškom mjedenom kopčom, šešire, kaubojske ili monocikličke čizme, sandale, prsluke te razne oblike kostimografije²⁸.

Charles Reich je predvidio revoluciju nove generacije, prvenstveno plavih traperica koja daju dojam uniformnosti i sukladnosti, dok u stvarnosti oni predstavljaju

²⁷ (Gregson N., Brooks K. i Crewe L.,2001:494).

²⁸ Partridge, William P.: *The Hippie Ghetto: The Natural History of a Subculture*: Rinehart and Winston Holt, New York, 1973., 12.str.

odbijanje neon boja i plastičnog i umjetnog izgleda društva. Objasnio je: „Odjeća je zemljana i senzualna, ona izražava bliskost s prirodom i sa okolišem. Smeđe, zelene i plave boje su boje prirode, a ne boje stroja, a materijali su grubi i taktilni. Odjeća je poput arhitekture koja se ne sukobljava sa svojim prirodnim okolišem, ali se uklapa u odjeću koja ima funkcionalnu povezanost s prirodom“²⁹.

Pripadnici ove subkulture nisu pokušavali sakriti činjenicu da je njihova odjeća bila predmet masovne proizvodnje, štoviše ona ih je učinila više demokratskim i manje statusno orijentiranim. Mnoge *hippie* skupine su bile umorne od gradskog života, kojeg su vidjele kao proizvod industrijskog porijekla. Iz tog razloga počeli su se preseljavati u ruralnu Ameriku, okupljajući se u slabo organiziranim zajednicama poznatim kao općine. Zajedničko življenje pomoglo im je u definiranju *hippie* kulture. Mnoge *hippie* općine su bile kratkotrajne. One su romantizirale prirodni život. Započelo je stvaranje općina uz kupnju zemljišta nakon čega su gradili vlastite stanove. Odbacili su tehnologiju, živjeli su bez vodovoda, struje ili telefona. Ovaj povratak u agrarni život koji je obilježio Ameriku prije industrijske revolucije, podrazumijeva organsku poljoprivredu i minimalni vanjski posao.

Hippie su imali razne pokrete na kojima su promovirali mir i sreću. No najpoznatiji pokret se nazivao „*Flower Power*“³⁰. To je bio slogan kojeg su *hippie* koristili kasnih šezdesetih i ranih sedamdesetih. Zalagao se za nenasilnu ideologiju te je uključivao razne akcije i prosvjede. Skupina ljudi bi se okupila te bi puštanjem balona, davanjem svijeća nadležnim osobama te stavljanjem cvijeća u vatreno oružje promovirala mir.

Abbie Hoffman je 1967. godine organizirala „*Flower brigade*“ koja je bila održana u čast vojnicima u Vijetnamu³¹. Sudionici su nosili cvijeće, zastave na kojima su često bili „*Piece*“ (hrv. mir) znakovi i natpisi ljubavi. *Hippie* stil kao takav je danas opstao samo u modnom smislu. Prava je rijetkost vidjeti prave pripadnike tog pokreta.

²⁹ Reich, Charles A.: *The Greening of America*: Random House, New York, 1979., 252. str.

³⁰ Wikipedija: Flower Power: https://en.wikipedia.org/wiki/Flower_power

³¹ Wikipedija: Flower Power: https://en.wikipedia.org/wiki/Flower_power

Sl.3. Flower Power,1967.

Baš kao što je i *hippie* pokret stvorio vlastite stilove u glazbi i modni, tako je i punk. Ali umjesto mira i ljubavi, *punk* je stvorio namjerno agresivan, konfrontacijski stil, korištenjem vizualnih oprema sadomazohizma.. Kao i pripadnici ranijih subkulturalnih pokreta, pripadnici punka su bili mladi ljudi koji su predstavljali buntovništvo. Razlog tome nije bilo teško pronaći. Oni su zadržavali svoje najveće žaljenje zbog starenja rockera i veterana iz 1968 .godine. Punk je bio namjerno buntovni stil te je i odjeća bila takva. Bila je poderana, probijena sigurnosnim iglama ukrašena svastikama, pornografskim slikama i lancima. Čak su i vlastito tijelo ukrašavali nakitom tako da su bušili razne dijelove tijela te su imali razne neobične frizure. *Punk* stil je u početku bio prikazan užasom. Ipak unutar nekog vremena, postao je utjecaj na međunarodnu modu. Već spomenuti dizajneri Vivienne Westwood i Malcom McLaren su izrazito bili zaduženi za modu ovog stila. *Punk* je glavni primjer novog brutalizma koji je obilježio cijeli modni sustav tijekom kasnih sedamdesetih godina. Važno je međutim naglasiti da zlokobno podrhtavanje nasilja i seksualna „*perverzija*“ nije bila ograničena na subkulturne stilove.

4. UTJECAJ GLAZBENIH TRENDOVA NA MODU

Popularna glazba sedamdesetih godina zasigurno je utjecala na modu. Društvo bi se ugledalo na poznate pjevače, ili na neke grupe te bi pokušavali kopirati stil. Tako je svaki pojedinac sam birao po stilu glazbe kako će se i oblačiti. Članovi folklornih rockerskih grupa su često bili obučeni u zvonolike traperice i svakodnevne majice s velikim uzorcima kao što su uzorci u obliku suza ispunjeni sitnim detaljima te uzorci cvijeća ili krajolika. Žene su nosile dugačke, lepršave haljine napravljene od pamučnih materijala. Kasnije u sedamdesetim, punk je imao veliku ulogu u modi. Inspirirao je svoje pratitelje da se oblače u poderanu odjeću, crnu kožu i da promoviraju buntovnički stil. Ono što je bilo popularno su bile takozvane „*irokeze*“. To su bile frizure koje su se dizale u zrak i koje bi sadržavale razne boje. S druge strane *disco* moda je bila potpuno suprotna. Zasigurno su bili glavni odjevni predmeti kombinezoni, cipele s velikom platformom i trapez hlače, te su blještavilo i šarenilo bili neizostavni.

4.1. DISCO CLUB GLAZBA

Za ovu vrstu glazbenog stila može se reći da je definicija ovog desetljeća. Iako je popularnost bila kratka, kao i trajanje samog stila, disco club glazba je obilježila glazbenu scenu sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća. Sačinjavala se od mnogo pjesama i umjetnika koji i danas plešu i koji su imali veliki utjecaj na sedamdesete. Disco glazba je uzimala najbolje elemente iz subkultura šezdesetih godina.

Moda ovog stila je donijela dalekosežne mode zajedno kao ni jedan drugi pokret. U klubovima poput *Studio 54*, *Funhouse*, *Xenon* u New Yorku ili u palači u Parizu, odijevanje je bila prilika za iskazivanje svoje osobnosti. Moda je polazila od ulične mode pa sve do radne odjeće. Ona je zapažena kao i šezdesetih godina zbog nedostataka razlika između muškaraca i žena. Može se reći da je vodila do granica ekstremnosti. Žene su nosile labavu ili čvrstu odjeću, te su spajale te dvije kombinacije zajedno. Najpoželjniji odjevni predmet ovog desetljeća bila je haljina koja se omotava oko tijela. Ona se nosila i na radnom mjestu i na podiju. Haljina s blještavilom došla je do popularnosti sredinom sedamdesetih. Bila je izazovna, ali je bila prikladna za sve uzraste. Američki dizajner Roy Halston Frowick je bio vodeći dizajner takve haljine u

svjetlucavim materijalima, koju su nosile kako poznate ličnosti tako i mase širom svijeta. Često s carskim strukovima, grčkim draperijama i prorezima dugih nogu, dovelo je eleganciju do plesnog podija koji je nedostajao većinu desetljeća.

Ono što je još obilježavalo žensku modu ovog desetljeća su bile hlače s džepovima koje su se kombinirale s majicama s rukavima i sandalama ili čizmama. Takva odjevna kombinacija odisala je jednostavnošću i bila je često nošena u disco klubovima. „Hot pants“³² hlače su bile popularne na muškarcima i ženama. Neke žene su nosile neprozirne suknje ispod a neke su oblačile samo takvu vrstu hlača.

Kasnije u desetljeću oba spola su nosila kombinezone i rastezljive hlače koje su uskoro postale ikone klubske scene. Kako su siluete postajale sve vitkije, kosa je bila sve više bujnija. Stilovi poput dugačke kose na muškarcima i afro frizure na oba spola, nekada su bili znakovi kontrakulture. Da bi se što bolje istaknuli ispod svijetla disco kugle, zabavljači su bili opremljeni s perjem, svjetlucavom šminikom te odjećom. Osim cipela s velikom platformom, nosile su se i štikle i cipele sa šiljastom petom.

Duga kosa, uske traperice, šarene košulje i ponekad krake hlače bile su obilježja pravog *disco* muškarca.

Povremena trodijelna odjeća ostala je popularna. Dolaskom novih silueta odjeća je postajala sve ekstravagantnija. Kako je masovna proizvodnja dobivala sve više na važnosti, tako su i umjetna vlakna postajala sve popularnija te su se najviše isticali spandeks i poliester. Bio je popularan i kaubojski stol kojeg su obilježavale kožne čizme.

Najveće iznenađenje ovog desetljeća u muškoj modi zasigurno su bile tenisice za trčanje. Sjajno obojene Vans skaterske tenisice su izumljene 1966.godine i lijepo se uklapaju u ovu modu. Neki od najutjecajnijih osoba i glazbenika *Disco klub* stila ovog desetljeća su : The Bee Gee, Gloria Gaynor, Abba, K.C. i Sunshine Band, Yvonne Elliman, Thelma Houston, The Village People, Donna Summer, Chic, The Jacksons i Diana Ross.

³² Vrlo kratke hlače koje nose žene i muškarci u znatno manjem broju.

4.2. PROGRESIVNI ROCK

Progresivni *rock* je drugi najpopularniji žanr tijekom 1970.-ih. Karakterizira ga rock glazba u kombinaciji s drugim žanrom kao što su klasična glazba ili opera. Ono što je obilježilo modu ovog glazbenog pravca, je to da su umjetnici i glazbenici bili primorani izgledom, pa tako i odjevnim kombinacijama privući publiku. Moda se sačinjavala od traperica, dugih košulja, cipela i jakna za motocikle, duge i neoblikovane a često i neoprane kose. Peter Gabriel i Eno Roxy Music su bili prvi koji su nosili šminku, koji su odabrali odjeću kao umjetničku izjavu ili vizualni film.

Pripadnici ovog stila su često miješali traper s kazališnim glamurom koji je uključivao rekvizite poput mača i čarobnjačkih šešira. Kada bi se ovaj stil morao definirati to ne bi bilo moguće. Doista je skup svih stilova polazeći od bajkovitih pravaca pa sve do zastrašujućeg izgleda. Na ovu vrstu glazbe najviše su utjecali : *Kanas, Pink Floyd, Rush, Electric Light Orchestra, Emerson, Queen i Grand Railroad.*

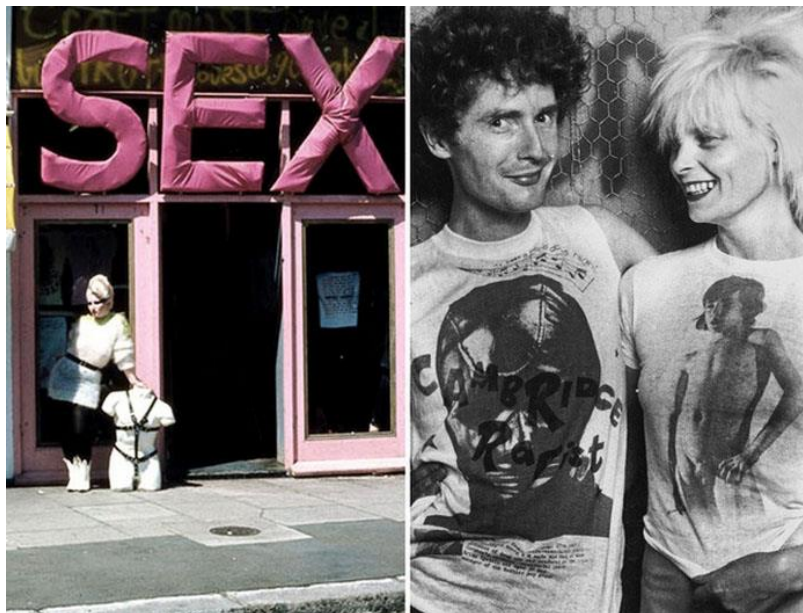

Sl.4. Band Atomic Rooster, pripadnici progresivnog rocka, 1971.

4.3. PUNK

Ono što je obilježilo sedamdesete godine definitivno je bio i punk pokret. Uz *hippie* pokret, pripadnici ovog stila su bili najzastupljenija subkultura. *Punk* je zapažen kao leglo buntovništva i droge, i muzika je išla u tom pravcu.

Moda ovog muzičkog stila zasigurno je obilježavala odjeća koja je prikazivala već spomenuto buntovništvo. To je uključivalo uništavanje traperica, tenisica, nosile su se majice s krvavim mrljama, te su zakovice i pribadače bile neizostavan dio nakita. Frizure su bile neobične raznih oblika, vrlo često podignute u zrak i pobojane različitim bojama. Može se reći da je glazba imala veliki utjecaj na modu, osobito na možda najpopularniju dizajnericu koja je obilježila modu ovog desetljeća *punk* stilom, Vivienne Westwood. Uz nju, dizajner koji je također utjecao na modu je Malcom McLaren. U suradnji s Vivienne, ponovo je obilježio zajedničku trgovinu koja se nazivala „SEX“ 1974. godine. Trgovina se nalazila u Londonu u malom gradu Chelseu. Rijetko tko bi mogao proći a da nije zapazio dućan. Natpis je bio velikih gumenih slova ružičaste boje.

Sl.5. Vivienne Westwood i Malcom McLaren, Sex dućan,1974.

Prodavali su odjeću koja je aludirala na seksualnost, a ondje su kupovali Sex Pistols, Adam Ant i Siouxsie Sioux. McLaren i Westwood su također stvorili takozvani „*ulični stil*“ vodeći se tetovažama, kožnim suknjama, mrežastim odjevnim predmetima, te majicama i natpisima.

4.4. FUNK I SOUL

Funk i soul stil je proizveden iz *R&B* glazbe³³ krajem šezdesetih godina 20 stoljeća nakon što su umjem plesnim ritmovima te neobičnim odjevnim kombinacijama. Začetnikom ovog glazbenog pravca smatra se James Brown. On je bio i modna ikona ovog stila. Noseći svilene košulje, odijelo s trapez hlačama i veliki, gusti zlatni lanac obilježio je mušku modu *funka*. Osim toga, modu su obilježavali radosni, kreativni, svestrani, prirodni i privlačni odjevni predmeti koji su privlačili poglede mnogih. Svaki pripadnik ovog stila u ormaru je imao uske kratke hlače, visoke potpetice, muškarci su imali cipele, Trapez hlače, odijela, svilene košulje, te su muškarci voljeli nositi nakit poput Jamesovog zlatnog lanca. Odjevni predmeti su često bili u jakim i veselim bojama, baš kao i sama muzika.

Sl.6. James Brown, 1973.

³³ Ritam i blues se često koristi kao cjelokupni naziv za afroameričku glazbu nakon Drugog svjetskog rata. Izvorni početci R&B-a, bile su male skupine koje su u svoje skladbe često dodavale elemente jazz, gospela i bluesa

5. UTJECAJ FILMSKE SCENE NA MODU

Kao i glazbena scena, filmska scena je imala utjecaj na modu sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća. Od raznih kostima, do odjevnih kombinacija ljudi su tražili inspiraciju za modne kombinacije u filmovima. U filmovima „*Američki grafiti*“ (1973.), „*Žalac*“ (1973.), „*Smokey i Bandit*“ (1977.) muškarci su nosili od zbijenih bijelih majica uske traperice, prugastih odijela s raznim varijacijama šešira pa sve do kaubojskog stila koji se sastojao od kaubojskog šešira, blijede košulje, kožnih čizama i uskih hlača. Stil nižeg sloja društva bio je prikazan u filmu „*Ralje*“ (1975.). Stil je bio opušten i ležeran. Razne varijacije jakni, trodijelnih odijela i toga dolaze u filmu „*Zvjerinjak*“ (1978.). Kada su muški glumci bili našminkani za filmove, mišljenja su bila podijeljena. Netko je to prihvaćao a netko je bio protiv toga. No unatoč raznim mišljenjima, svakome je bio zanimljiv film „*Paklena naranča*“ (1971.) u kojem su glumci bili predstavljeni u tom izdanju. Neizostavne muške Ray Ban naočale, za kojima muškarci i u današnje vrijeme luduju, raskopčane košulje zbog kojih ni jedna žena nije mogla ostati ravnodušna, te neuredne kose koja je ostavljala dojam muževnosti, pojavljuju se u filmovima „*Taksi*“ (1976.) i „*Prljavi Harry*“ (1971.). Iako su filmovi većinom prikazivali modu kao nešto opušteniju, i za nižu klasu društva, u sedamdesetim godinama su snimljeni filmovi koji itekako pokazuju viši sloj društva i glamur koji donosi sa sobom. U filmu „*Kum*“ (1972.) glumci su obučeni u odijela krojena po mjeri, otmjene balonere te košulje s modnim dodatkom-kravatom. Moda u filmovima je zasigurno bila raznolika. Počeli su se nositi i mornarski kaputi, jakne od tvida, krzneni kaputi i kape, te razni modni dodaci kao što su krznene torbe, ogrlice s perlicama, te je bila neizostavna uređena brada. Kada govorimo o kostimima, oni su itekako bili dio modne scene koja se pojavljivala u filmovima. Primjer je film „*Willy Wonka i tvornica čokolade*“ (1971.) . Od seljačkog stila pa sve do otmjenog stila muškarca koji je nosio smoking u raznim bojama, te cilindar. Nosili su se i prsluci te košulje i kraće hlače koje su bile nalik tajicama. Kada govorimo o ženskoj modi, filmovi poput „*Mahogany*“ (1975.), „*Ljubavna priča*“ (1970.) i „*Briljantin*“ (1978.) koji je bio inspiracija za mladež sedamdesetih, su bili pravi primjeri ženstvenosti. Dianna Ross je odisala glamurom te je nosila velike, nespretno šešire, luksuzno krzno i promovirala je sekvencionalni večernji izgled. Jenny Cavallery je glamur dočarala prevelikim kaputima, širokim majicama te skladnim modernim šeširima. U filmu „*Briljantin*“

mladi su mogli vidjeti ženstvenost koju je pokazala Olivia Newton-John i muškost koju je predstavio John Travolta s kožnim jaknama i hlačama. Kada govorimo o modi filmske scene koja je utjecala na društvenu populaciju, nikako ne smijemo izostaviti film „*Groznica subotnje večeri*“ (1977.) gdje je glumac John Travolta obilježio modu filmske scene noseći popularno bijelo odijelo. Taj film je dakako povezan za Disco razdobljem sedamdesetih. Svi ti filmovi su bili inspiracija za društvo. Neki su se pronašli u otmjenim stilovima, neki u ležernim. Dakako su pomogli izgraditi individualni stil pojedinca.

Sl.7. John Travolta- „*Groznica subotnje večeri*“ 1977.

5.1. MODNE IKONE U FILMSKOJ INDUSTRIJI SEDAMDESETIH GODINA

Kada govorimo o modi, šezdesete godine dvadesetog stoljeća bile su puno „smirenije“ za razliku od sedamdesetih godina. Popularan je bio nježan i romantičan stil koji je uključivao kratke suknje i haljine koje su često bile u nježnim bojama. S obzirom na to da su žene bile poslovne, moda se prilagodila tome. Suknje i haljine su bile kratke, te su cipele bile bez potpetice³⁴.

Ideal ljepote i modna ikona ovog desetljeća je bila manekenka Twiggy³⁵. Svaka žena se ugledala na nju zbog zavidne građe i njenog modnog stila kojeg su često nazivali hrabrim, smionim i „golim“. Uključivao je kratku odjeću nježnih boja. Smatrala je da su joj najveći atribut na tijelu noge te ih je voljela stalno pokazivati. Twiggy je bila pripadnica pokreta koji je oslobađao smisao mode, što je uključivalo i odbacivanje donjeg rublja.

Sedamdesete godine dvadesetog stoljeća prihvaćaju „ludilo“. Ono što je obilježavalo ovo modno razdoblje, za razliku od šezdesetih godina, su bile žarke boje, različiti neobični krojevi. Duge suknje, hlače koje su nosile i žene i muškarci u svakakvim prilikama, te cipele s visokim platformama.³⁶ Jedna od najutjecajnijih modnih ikona i jedan od ideala ljepote sedamdesetih godina je Farrah Fawcett.

³⁴ Lindsay Pietroluongo: *The Clothes of the 60s, 70s and 80s* : <https://www.leaf.tv/articles/the-clothes-of-the-60s-70s-and-80s/>

³⁵ Mei Sawyer: *Twiggy Fashion 1960s*: https://womens-fashion.lovetoknow.com/Twiggy_Fashion_1960s

³⁶ Lindsay Pietroluongo: *The Clothes of the 60s, 70s and 80s* : <https://www.leaf.tv/articles/the-clothes-of-the-60s-70s-and-80s/>

Farrah Fawcett je američka glumica, model i umjetnica koja je karijeru započela u serijama "*I Dream of Jeannie*"(1965.-1970.), "*Flying Nun*"(1967.) i "*Partridge Family*"(1970.). Ona je glumica koja je pomogla definirati stil u drugoj polovici sedamdesetih godina. Kada je 1976. nastupala kao privatna istražiteljica u seriji „*Charlie's Angels*“ (1976.), prikazala je svoju prvu neobičnu frizuru- plavu kosu velikog volumena koja je bila kovrčava i u slojevima. Bila je obučena u trapericama visokog struka, i majicama na kojima se uvijek nazirao grudnjak. Definitivno je crveni kupaći kostim bio taj koji ju je napravio modnom ikonom ovog desetljeća. Zahvaljujući njoj, plakat na kojem je pozirala u tom kupaćem kostimu, navodno je bio prodan u 12 milijuna primjeraka, što ga je učinilo najprodavanijim plakatom svih vremena.

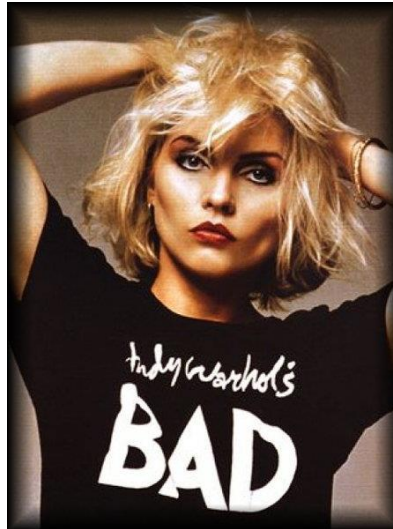
Sl.8. Farrah Fawcett, 1976.

Patti Smith je američka kantautorica , pjesnikinja i likovna umjetnica koja je promovirala androgeni stil. To bi značilo da je na sebe samo običnu bijelu majicu i pustinjačke čizme te bi se čak zaboravila počestljati po nekoliko dana. Smith ima povišeni stil. Nije imala novaca, ali je imala viziju. Istina je glavni razlog zašto je proglašena modnom ikonom. Jednostavno rečeno, ona je govorila da onaj tko nosi odjeću, onaj koji bi održavao istinu o tome tko je on i tko se nada da će biti, te osobe koje bi slijedile trendove ili bi prikrile nesigurnost u umjetnošću. Sve što joj je važno u modi jest da upotrijebi svoju odjeću da kaže istinu. Zagovarala se za to da se ljudi prvo moraju upitati da moraju saznati tko su doista, tek onda bi se mogli obući na taj način. Njezin stil je najviše istaknut na naslovnici njezinog albuma *Horses* , gdje nosi svježu bijelu otkopčanu košulju, s crnim vrpčama oko vrata poput labavo zavezane kravate, te ima crnu jaknu koju je samo prebacila preko ramena. Kosa joj je divlja, i bez šminke je.

Sl.9. Patti Smith,1978.

Debbie Harry, plava vodeća dama, postavila je pozornicu punk revolucije sedamdesetih godina sa svojom prepoznatljivom bijelo-plavom kosom, mini haljinama i čizmama od lateksa koje su sezale preko koljena. Nema sumnje da je svaka žena poželjela biti jednako privlačna u takvoj odjevnoj kombinaciji baš kao i ona.

Sl.10. Debbie Harry, 1976.

Kada govorimo o Grace Jones, možemo slobodno reći da je ona tip osobe koju ili volite ili ne volite. Zbog svoje hedonističke prirode i njezine sposobnosti da započne zabavu je postala ikona ovog desetljeća. Poznato je da je bila jedna od najčešćih gostiju koji su dolazili u poznati Studio 54. Bila je poznata po svojoj smionoj dječjačkoj frizuri te zavodljivom ali ujedno i zastrašujućem stilu. Uvijek je predstavljala svoj stil sa sigurnošću-i to je ono što je trebalo da ju svi zavole.

Sl.11. Grace Jones, 1975.

6 .PRIRODNI IZGLED U MODI SEDAMDESETIH GODINA

Prirodni izgled bio je trend sedamdesetih godina koji obuhvaća prirodan izgled kose, odjeće i kozmetike. On je nastao iz antagonizma u nekoliko oporbenih kultura u različitim vremenima. Svaka od tih oporbenih kultura uključuje odbacivanje glavne vodeće mode. Trend prirodnog izgleda podijeljen je u šest različitih kategorija, a to su: prirodno tijelo, kosa, kozmetika, prirodni materijali, ručno izrađena odjeća te nakit od prirodnih materijala. On govori o tome kako priroda prodaje moda. Može se opisati kao modni trend sedamdesetih godina koji je naglašavao prirodnost kroz navedene kategorije. Mnogi teoretičari imaju različite teorije o tome što je potaknulo ovaj modni trend. Linda Welters tvrdi da su počeci prirodnog izgleda u modi bili u nezadovoljstvu poslijeratnog perioda u Americi, koji je bio prvo ukorijenjen u kontrakulture kasnih šezdesetih godina, te dolazi do punog izražaja među društvenom populacijom početkom sedamdesetih godina³⁷. Baš kao i sci događaji u modi, ovaj trend se postupno povukao u drugoj polovici tog desetljeća no ostavio je stanovnike Amerike sa uvažanjem i sviješću o upotrebi prirodnih proizvoda te holističnom pristupu dizajnu.

Kao što je već spomenuto, prirodni izgled je nastao od antagonizma u nekoliko opozicijskih kultura u različitim vremenima, od kojih svaki od njih uključuje vodeću modu. Ti antagonizmi započeli su kao kritike Američke politike i kapitulističke kulture pedesetih i šezdesetih godina, ali su se njihovi vanjski znakovi razvili kao modni trendovi početkom sedamdesetih godina kada je industrija mode i ljepote preoblikovala pojavu hippie skupine, skupinu crnih aktivista i feministkinja, a prodavala je novu estetiku prirodnog izgleda modnoj potrošačkoj javnosti.

Jedan od važnih događaja za pokret koji je promovirao prirodni izgled i samu prirodu, bio je 1970. godine kada je vlada uspostavila agenciju za zaštitu okoliša objašnjavajući potrebu za nacionalnom politikom. SAD je 22.travnja 1970. godine proslavio svoj prvi Dan planeta zemlje, koji je bio organiziran od strane senatora Gaylorda Nelsona. Njegova namjera je bila da se afirmira svijest o okolišu te da se ideja o zaštiti okoliša proširi. Organizatori su pozvali „heroje mladosti“ uključujući i pjesnika Allena Ginsberga koji je volio govoriti o „*radostima prirodnog života*“³⁸.

³⁷ (Gregson N., Brooks K. i Crewe L.,2001:490).

³⁸ (Gregson N., Brooks K. i Crewe L.,2001:493).

Kod ovakve vrste mode, jedna od najraširenijih primjena pojma „prirodno“ u frizurama i kozmetici. Frizure ranih i srednjih sedamdesetih godina su bile duge i prirode, ravne ili prirodno kovrčave. Takozvane „*Afro frizure*“³⁹ su tada bile najpopularnije. Žene koje nisu imale dugu ravnu kosu ponekad bi ravnale kosu pomoću glačala za peglanje, tako što bi naslonile pramen kose na stol za peglanje i prolazile s glačalom. Neke od žena su radile takozvane „*trajne*“⁴⁰ frizure pomoću kojih bi nakovrčale kosu i dobile izgled popularne afro frizure. Neke žene su nosile perike, koje su bile napravljene od sintetičkih vlakana, koje bi nalikovale prirodnom izgledu frizura. Takva jedna perika je prikazana na modelu Laura Boccaletti u jednom izdanju časopisa Harper's Bazaar⁴¹. Kod prodaje boja za kosu najvažnije je bilo naglasiti da je napravljena od prirodnih sastojaka te da daje prirodan izgled frizuri.

Mnoge žene nisu nosile šminku, no ako su ipak odlučile upotpuniti izgled s malo šminke, to je trebalo izgledati prirodno. Veliko kozmetičke tvrtke ponudile su nove proizvode koje su sadržavale riječi poput „zemaljsko“ ili „prirodno“. Također su počele stavljati prirodne sastojke u proizvode, što je uključivalo stavljanje biljnih i drugih ekstrakta u šampone i regeneratore.

Prirodne boje su također dio trena „prirodnog izgleda“. Boja je bila najraširenija, prožima dizajnerski element koji je obilježio taj trend prirodnog. Zemljani tonovi su se pojavili u odjeći, kosi, šminki i interijeru. Svatko tko je živio u tom desetljeću, volio je boje poput „avokado zelene“ i „prigušene zlatne“ koje su se najčešće koristile pri uređivanju kuhinja i kupaonica. Američki dizajner Ralph Lauren je kod svojih kreacija koristio nijanse smeđe i zelene boje⁴².

Materijali iz prirode najbolje su predstavljali prirodan izgled. Prirodna vlakna, osobito pamuk i vuna, stekla su naklonost. Međutim, uporaba pesticida je jednostavno zanemarena. Tkanine koje su se koristile su : pamučne, vunene, te komadi pletiva. Traper se nije koristio samo kod izrade traperica, već i kod izrade suknja, haljina, prsluka i sako.

³⁹ Frizura sitne kovrčave kose koja većinom stoji u zraku, te najčešće ima okrugli oblik.

⁴⁰ Žene s ravnom kosom su često išle frizeru da im napravi kovrče koje će potrajati dugo.

⁴¹ Harper's Bazaar: *Beauty Bazaar: Be a Natural Beauty*: Harper's Bazaar September, Britanija, 1973., 68. str.

⁴² (Gregson N., Brooks K. i Crewe L.,2001:502).

Trend prirodnih materijala proširio se i na izradu modnih dodataka. Drvene perle i narukvice, slamnati šeširi i torbe postali su ono što je svaka žena morala imati.

7.ZAKLJUČAK

Moda je ono što traje, za razliku od stila koji je kratkotrajan. Iako je kroz mnoga stoljeća i desetljeća moda bila uvjetovana i pojedinac nije imao slobodu izbora, dolaskom sedamdesetih godina to se mijenja. Pojedinac je došao do izražaja i imao je potpuno slobodu izbora. To su godine kada se modni stilovi mijenjaju i sve postaje moderno.

Dvije najzastupljenije subkulture su koje se pojavljuju su *hippie* i *punk*. *Hippie* promovira mir, ljubav i sreću. Poznate su brojne organizacije na kojima su pripadnici skupine dijelili cvijeće, pa čak stavljali u vatrena oružja. Možda jedna od najpoznatijih je „*Flower Brigade*“ koja je održana pod organizacijom Abbie Hoffman 1967.godine. *Punk* pokret je bio čiste suprotnosti. Predstavljen kao leglo buntovništva, droge i alkohola prepoznatljiv je i danas. Vivianne Westwood i Malcom McLaren su jedni od najutjecajnijih dizajnera ovog desetljeća.

Osim ovih subkultura, sedamdesete su bile obilježene discom i funkcom. Takva vrsta plesa i glazbe uveliko je doprinijela modi. Uz glazbu velik utjecaj imala je i filmska scena. Razni glumci i glumice, pa i filmovi, su bili inspiracija za društvo. Farah Fawcett sa svojim crvenim kupaćim kostimom te stiliziranom frizurom i John Travolta s nezaboravljivim bijelim odijelom postali su modne ikone.

Mogu zaključiti da su sedamdesete godine bile godine raznolikosti, te da su bile doba kada je moda eksplodirala. Svatko je imao pravo na svoj vlastiti modni stil, a modne ikone su pridonijele tome. Gledajući ih u raznim filmovima na filmskoj sceni ili na raznim koncertima ili u spotovima u glazbenoj sceni, svatko je htio kopirati svog idola. Zahvaljujući tome, pojedina osoba je kreirala vlastiti stil.

8. LITERATURA

Anarchy UK: History of Punk Fashion: <https://anarchyuksite.wordpress.com/original-punk-fashion/> (20.travnja, 2018.)

Barnett E.: 70's Fashion Icons: <http://www.glamourmagazine.co.uk/gallery/70s-fashion-style-icons> (20.travnja, 2018)

Baudrillard J.: *Fatal Theories*, Routledge, London, 2008., 174-246 str.

Benjamin (1989.): *Moda-povijest, sociologija i teorija mode*, Školska knjiga, Zagreb, 2002., 21. str

Bourdieu P.: *Distinkcija: društvena kritika prosudbe ukusa*: Izdanja Antibarbarus, Zagreb, 2011.

Cvitan-Černelić M., Bartlett D., Vladislavić A.T.: *Moda-povijest, sociologija i teorija mode*, Školska knjiga, Zagreb, 2002.

Dorfles G.: *Moda*, Golden marketing, Zagreb, 1997.

Debbie i Oscar: *70's Disco Fashion*: <https://vintagedancer.com/vintage/70s-disco-fashion/> (20.travnja 2018.)

Gregson Nicky, Kate Brooks i Luise Crewe: *Fashion Theory: The Journal of Dress, Body & Culture*: Bloomsbury Academic, London, 2001.

Gregson Nicky, Kate Brooks i Luise Crewe: *Fashion Theory: The Journal of Dress, Body & Culture: Anti Fashion: The 1970's*: Bloomsbury Academic, London, 2001, 279-295. str.

Gregson Nicky, Kate Brooks i Luise Crewe: *Fashion Theory: The Journal of Dress, Body & Culture: Natural Look: American Style in the 1970's*: Bloomsbury Academic, London, 2001, 489-510.str.

Hall i Jefferson, (1967.): *Moda-povijest, sociologija i teorija mode*, Školska knjiga, Zagreb, 2002., 17.str.

Harper's Bazaar: *Beauty Bazaar: Be a Natural Beauty*, Harper's Bazaar September, Britanija, 1973., 68. str.

Harry D.: *Punk- the whole story*, DK Pub, Amerika, 2006.

Lindsay Pietroluongo: *The Clothes of the 60s, 70s and 80s* : <https://www.leaf.tv/articles/the-clothes-of-the-60s-70s-and-80s/> (29.svibnja 2018.)

Nadoolman Landis D.: *Hollywood Costume*, V & A Publishing, 2013.

Mei Sawyer: *Twiggy Fashion 1960s*: https://womens-fashion.lovetoknow.com/Twiggy_Fashion_1960s (29. svibnja 2018.)

Müller J.: *Movies of the 70's*, Tashen, 2006.

Patridge Wiliam L.: *The Hippie Ghetto: The Natural History of a Subculture*, Rinehart and Winston Holt, New York, 1973., 12.str.

Polhemus T.: *Fashion and Antifashion*: ,Britanija, 2011.,89. str.

Reich Charles A.: *The Greening of America*, Random House, New York, 1979., 252. str.

Silverman D.(1986.): *Moda-povijest, sociologija i teorija mode*, Školska knjiga,Zagreb,2002., 25.str

The People History: *Music Played in the 1970's*:
<http://www.thepeoplehistory.com/70smusic.html> (20.travnja 2018.)

Tseĉlon E.(1994): *Moda-povijest, sociologija i teorija mode*, Školska knjiga,Zagreb,2002., 28.str.

Tylor Edward B.: *Primitive Culture: High Points in Anthropology*, Engleska, 1973, 63-78. str.

Wikipedija: *Flower Power*: https://en.wikipedia.org/wiki/Flower_power (29.svibnja 2018.)

Wikipedija: *Flower Power*: https://en.wikipedia.org/wiki/Flower_power (29.svibnja 2018.)

POPIS FOTOGRAFIJA

SLIKA 1. Moda sedamdesetih godina: <https://www.theodysseyonline.com/7-fashion-trends-stole-70s> (29.svibnja 2018.)

SLIKA 2. Lizza Minnelli, Andy Warhol, Bianca Jagger i Halston, Studio 54 :
<https://paddle8.com/work/christopher-makos/145382-the-gang-of-four-at-studio-54-liza-minnelli-andy-warhol-bianca-jagger-and-halston> (22.svibnja.2018)

SLIKA 3. Flower Power: https://en.wikipedia.org/wiki/Flower_power (22.svibnja 2018.)

SLIKA 4. Band Atomic Rooster: pripadnici progresivnog rocka:
<http://www.carlpalmer.com/PhotoGalleries/PhotoPage.php?&data=AtomicRooster-001->

[Misc.inc&imgNum=3&imgTitle=Atomic+Rooster+Photo+Gallery+-+Photo](#) (22.svibnja 2018.)

SLIKA 5. Vivienne Westwood i Malcom McLaren, Sex dućan:

<http://webelieveinbeauty.com/moda-fashion/vivienne-westwood-the-queen-of-punk/> (22.svibnja 2018.)

SLIKA 6. James Brown: https://en.wikipedia.org/wiki/James_Brown (22.svibnja 2018.)

SLIKA 7. John Travolta u filmu „Groznicna subotnje večeri“:

<http://mentalfloss.com/article/78679/14-tempo-facts-about-saturday-night-fever> (22. svibnja 2018.)

SLIKA 8. Farrah Fawcett: <https://www.vanityfair.com/style/2015/08/farrah-fawcett-red-swimsuit-bruce-mcbroom-history-of-fashion> (22.svibnja 2018.)

SLIKA 9. Patti Smith: https://hr.wikipedia.org/wiki/Patti_Smith (22 .svibnja 2018.)

SLIKA 10. Debbie Harry: <http://blondiediscography.com/after-mostofall.html> (22.svibnja 2018.)

SLIKA 11. Grace Jones: <http://stylebyportobello.com/blog/vintage-style-icon-grace-jones-70s-80s/> (22.svibnja 2018.)